

Onderwerp

Inzet Klimaatakkoord

Kern mededeling:

Bij mededeling 2629403 (april 2021) is aan uw Staten toegezegd dat u nadere voorstellen tegemoet kunt zien die recht doen aan de doelstellingen uit het coalitieakkoord en het landelijke Klimaatakkoord¹ ter verdere reductie van de uitstoot van broeikasgassen in Flevoland. In deze mededeling worden die voorstellen nader toegelicht.

Samenvattend: Gedeputeerde Staten gaan een provinciaal Klimaatplan opstellen. Ter voorbereiding hierop werken wij een cijfermatige onderbouwing van klimaatdoelen uit en verkennen wij 3 beleidsopties. Na consultatie van uw Staten stellen wij een Klimaatplan op dat na de provinciale verkiezingen ter besluitvorming aan Provinciale Staten worden aangeboden.

Mededeling:

Op 9 augustus 2021 is het jongste rapport van het Intergovernmental Panel on Climate Change IPCC² gepubliceerd. Hoofdconclusie van het IPCC is dat het klimaat in hoog tempo verandert door de uitstoot van broeikasgassen als gevolg van menselijk handelen. In haar rapport dringt het IPCC dan ook aan op vergaande inspanningen om de uitstoot van broeikasgassen te beperken.

Ook het Europees Parlement onderkent de noodzaak tot het vergaand terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen en heeft eerder dit jaar besloten de doelen ten aanzien van de uitstoot van broeikasgassen verder aan te scherpen³. Verwacht mag worden dat deze aanscherping gevolgen zal hebben voor de nationale doelen, en daarmee ook voor de provinciale doelen.

In deze context hebben Gedeputeerde Staten de provinciale inzet zoals opgenomen in het coalitieakkoord nader beschouwd. In de bijlage wordt hiervan verslag gedaan. Samenvattend worden de volgende conclusies getrokken:

- Het provinciale beleid is in lijn met het Klimaatakkoord. Die conclusie is in 2021 nog steeds valide.
- Er gebeurt veel in Flevoland. Ondernemers, burgers en overheden willen hier gericht aan bijdragen én hebben hier in de afgelopen decennia ook al stevig aan bijgedragen.
- Het is niet uitgesloten dat de klimaatdoelen voor 2030, ingevolge het recent aangenomen Europese Climate Target Plan⁴, zullen worden aangescherpt en dat van overheden, ondernemers en burgers een extra inspanning zal worden gevraagd.
- Het is niet goed in te schatten of de gekozen doelen in 2030 en 2050 gehaald worden. Dat maakt de provincie kwetsbaar in het politieke debat en in komende gesprekken met het rijk.

Vervolg

Gedeputeerde Staten onderkennen de urgentie van het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen en beseffen dat klimaatverandering de komende jaren hoog op de maatschappelijke en politieke agenda zal blijven staan. Ook van

¹ In de bijlage worden de hoofddoelen van het Klimaatakkoord toegelicht.

² Adviesorgaan van de Verenigde Naties.

³ Van 49% naar 55% in 2030, zie Green Deal & 2030 Climate Target Plan.

⁴ Zie voetnoot 2.

Registratienummer

2831666

Datum

28 september 2021

Afdeling/Bureau

SENB

Openbaarheid

Openbaar

Portefeuillehouder

Fackeldey, J.A.

Ter kennisname aan PS en
burgerleden

Mededeling

Bladnummer

2

Registratienummer

2831666

Flevoland zal de komende decennia een forse inspanning worden gevraagd. Vanuit dat besef achten wij het noodzakelijk de provinciale geleverde -en nog te leveren- bijdragen aan de klimaatdoelen goed te onderbouwen en te verkennen wat dit vraagt, in termen van menskracht en middelen.

Ter voorbereiding hierop werken wij een cijfermatige onderbouwing⁵ van klimaatdoelen uit en verkennen wij beleidsopties. Medio 2022 gaan wij hierover graag met uw Staten in gesprek om te verkennen welke bijdrage de provincie in de periode tot 2030 kan leveren aan de doelen van het Klimaatakkoord. Op basis daarvan werken wij een Klimaatplan uit dat wij aan uw Staten ter besluitvorming zullen aanbieden. Daarbij hebben wij onderstaande planning voor ogen.

	Datum	Actie
1.	Okt. 2021 – april 2022	Uitwerken cijfermatige onderbouwing en verkennen beleidsopties.
2.	Mei 2022	Toezenen eindrapport aan Provinciale Staten.
3.	Sept 2022	Beraadslagingen PS over ambitie en inzet.
4.	Oktober – dec. 2022	Uitwerken Klimaatplan.
5.	Voorjaar 2023	Aanbieden Klimaatplan Flevoland aan Provinciale Staten.
6.	Na de verkiezingen	Besluitvorming over Klimaatplan Flevoland.

Bijlagen

Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de WOB
Achtergrondinformatie inzet Klimaatakkoord provincie Flevoland	2842624	ja

⁵ Hierin zullen ook de resultaten van het onderzoek naar de effecten van het RMP worden betrokken (onderzoek CE-Delft/TNO, zie mededeling #2841546).

Bijlage

Achtergrondinformatie inzet Klimaatakkoord provincie Flevoland

1. Het Klimaatakkoord

Op 20 november 2019 hebben Provinciale Staten ingestemd met de afspraken die zijn vastgelegd in het Klimaatakkoord en -voor zover deze de bevoegdheden van de provincie raken- deze ten uitvoer te brengen. Op basis van dit besluit heeft het IPO, mede namens de provincie Flevoland, het Klimaatakkoord ondertekend. Daarmee heeft Flevoland zich verplicht actief bij te dragen aan de realisatie van de doelstellingen zoals opgenomen in het Klimaatakkoord.

Het Klimaatakkoord richt zich op de in de Klimaatwet opgenomen doelen voor 2030. Hoofddoel van de Klimaatwet is om de nationale uitstoot van CO₂¹ in 2030 gereduceerd te hebben met 49% (ten opzichte van 1990). Om deze doelstelling te bereiken zijn in het Klimaatakkoord de uitvoeringskaders en maatregelen op hoofdlijnen vastgelegd, waardoor partijen, waaronder decentrale overheden, enige vrijheid hebben om invulling aan de uitvoering te geven.

In het Klimaatakkoord worden vijf domeinen (sectortafels) onderscheiden, ieder met een eigen reductiedoelstelling:

1. Elektriciteit; gericht op productie van voldoende hernieuwbare elektriciteit (met name zon en wind) ter vervanging van de met fossiele brandstoffen gestookte elektriciteitscentrales.
2. Mobiliteit; de verduurzaming van het personen- en goederenvervoer in de meest brede zin van het woord.
3. Industrie; het terugdringen van de CO₂ uitstoot uit de 'zware' industrie en het stimuleren van energiebesparende maatregelen in het mkb.
4. Landbouw- en landgebruik; het terugdringen van de CO₂ uitstoot en andere broeikasgassen uit de veehouderij, de akkerbouw en de glastuinbouw, het tegengaan van veenoxidatie en het vastleggen van CO₂ door de aanplant van nieuwe bossen.
5. Gebouwde omgeving; de verduurzaming en het toekomstbestendig maken van woningen: loskomen van verwarming van gebouwen met aardgas, door isolatie, gebruik van alternatieve warmtebronnen zoals restwarmte en aardwarmte en plaatsing van zonnepanelen.

Recentelijk (april 2021) heeft het Europees Parlement de nieuwe Klimaatwet aangenomen. In die wet is vastgelegd dat de uitstoot van broeikasgassen in de Europese Unie in 2030 met 55% moet zijn afgenomen ten opzichte van 1990. Een substantiële aanscherping. Hoe deze doelstelling zich laat vertalen naar nationaal en provinciaal is nog niet bekend. De commissie van Geest heeft becijferd² wat de gevolgen van dit hogere doel zijn voor het Nederlandse klimaatakkoord. De commissie concludeert dat de verhoogde Europese ambitie Nederland voor een aanzienlijke aanvullende opgave stelt. In IPO verband is hier oriënterend over gesproken. Verwacht wordt dat ook van de provincies een extra inspanning zal worden verwacht.

2. Broeikasgassen

Broeikasgassen belemmeren de uitstraling van warmte van het aardoppervlak naar hoger gelegen luchtlagen. Broeikasgassen vormen als het ware een dekentje waardoor het aardoppervlak en de lager gelegen luchtlagen opwarmen.

Onder broeikasgassen vallen de volgende verbindingen (niet uitputtend):

¹ Hier gedefinieerd als de uitstoot van broeikasgassen, uitgedrukt in CO₂-equivalenten. Voor een nadere uitleg zie paragraaf 2.

² Bestemming Parijs, januari 2021.

- CO₂ (koolstofdioxide). CO₂ komt vrij bij afbraak van plantaardig materiaal (waaronder ontvening), industriële processen en bij de verbranding van fossiele brandstoffen, waaronder kolen, aardgas, benzine, kerosine, diesel. CO₂ heeft van alle broeikasgassen het grootste aandeel in het broeikas effect (> 50%).
- CH₄ (methaan). Methaan is na kooldioxide het belangrijkste broeikasgas. Methaan komt vrij bij verterings- en rottingsprocessen. Met name herkauwers (rundvee, schapen, geiten) produceren veel CH₄. Methaan is, als broeikasgas, ca 25 keer krachtiger dan CO₂.
- N₂O (distikstofoxide, ofwel lachgas). Lachgas komt vrij bij gebruik van stikstofhoudende meststoffen en bij de productie van salpeterzuur. Lachgas is, als broeikasgas, ca 300 keer krachtiger dan CO₂.
- Gefluoreerde koolwaterstoffen (waaronder HFK's en CFK's). Deze stoffen worden ondermeer gebruikt als koelvloeistof en in brandblusmiddelen. Deze stoffen zijn 1300-11.000 keer krachtiger dan CO₂.

De totale uitstoot van broeikasgassen naar de lucht wordt uitgedrukt in CO₂-equivalenten. Hierdoor kan de schadelijkheid van de verschillende broeikasgassen objectief worden uitgedrukt, onderling worden vergeleken en worden opgeteld (hetgeen in 2050 moet leiden tot een 'nul-emissie').

3. Uitstoot broeikasgassen

In 2019 bedroeg de nationale uitstoot van broeikasgassen naar schatting 184 Megaton³ CO₂-equivalent. De procentuele verdeling hiervan is als volgt (bron CBS):

- Industrie: 31%.
- Elektriciteitsopwek (kolen en aardgascentrales): 23%.
- Mobiliteit (binnenlandse verkeer en vervoer): 19%.
- Landbouw en landgebruik: 14%.
- Gebouwde omgeving (gebruik aardgas): 13%.

Ten opzichte van 1990 (het referentiejaar voor het Klimaatakkoord) was de nationale uitstoot in 2019 fors lager: 38 Megaton, ofwel ruim 20%. In die periode is vooral de industriële uitstoot sterk verlaagd.

Uitstoot broeikasgassen provincie Flevoland

In 2018 bedroeg de uitstoot van broeikasgassen 4⁴ Megaton CO₂-equivalenten, met de volgende verdeling:

- Industrie: 0,29 Mton (7,5%).
- Elektriciteitsopwek (kolen en aardgascentrales): 1,3 Mton (33,7%).
- Mobiliteit (binnenlandse verkeer en vervoer): 1,05 Mton (27,2%).
- Landbouw en landgebruik: 0,82 Mton (21,2%).
- Gebouwde omgeving (gebruik aardgas): 0,38 Mton (9,8%).

Een verkenning van ING (2018) laat zien dat Flevoland van alle provincies de geringste uitstoter is van broeikasgassen, daar waar Zuid Holland en Noord Holland -waar een groot deel van de Nederlandse bevolking woont en veel industrie is- respectievelijk 46 en 33 megaton uitstoten. Flevoland stoot 10 keer minder uit dan de grootste uitstoter. ING concludeert ook dat Flevoland niet de groenste provincie is, als de uitstoot wordt gerelateerd aan de omvang van economie en bevolking.

De Flevolandse uitstoot in 2018 liet een stijging zien van 34% ten opzichte van 1990. Ook in het komend decennium zal Flevoland sterk blijven groeien, ten behoeve van de door Nederland (regio MRA, regio Zwolle) gewenste woningbouw. Deze groei zal gepaard gaan met een hogere uitstoot van broeikasgassen.

³ 1 megaton = 1 miljoen ton; een huishouden stoot jaarlijks gemiddeld 20 ton CO₂-equivalent uit.

⁴ Exact 3,86 Megaton.

4. Huidige inzet

Er gebeurt veel in Flevoland zoals blijkt in navolgend overzicht.

Energietransitie

- De Regionale Energie Strategie Flevoland 1.0 (hierna RES 1.0) is in de vergadering van 30 juni 2021 van Provinciale Staten vastgesteld. In de RES 1.0 doet Flevoland een aanbod om hernieuwbare energie uit wind en zon te leveren van in totaal 5,81 TWh, als bijdrage aan het nationale programma RES. De Flevolandse bijdrage aan het nationale programma is relatief hoog (ruim 16%) omdat Flevoland met haar hoge aantal windturbines nu al voorop loopt met de duurzame opwek van energie op land.
- In Oostelijk en Zuidelijk Flevoland zijn twee nieuwe windparken (de parken groen en blauw) in ontwikkeling die in 2023 gereed zullen zijn. Deze maken onderdeel uit van de RES 1.0.
- De ruimtelijke kaders voor de opwekking van elektriciteit uit zonne-energie zijn vastgelegd in de Structuurvisie zon (besluit PS 18 juli 2018). Ingevolge deze structuurvisie is er maximaal 1000 ha beschikbaar voor de aanleg van zonnepanelen op land, waarvan 500 ha kan worden vergund. Over de resterende 500 ha zal nader worden besloten na evaluatie van het beleid.
- Binnen de RES 1.0 is de Regionale Structuur Warmte (RSW) opgenomen. De RSW geeft inzicht in de aanwezige regionale warmtebronnen (met name bodemenergie). De RSW ligt ten grondslag aan de Transitievisies Warmte (TVW's) die door de gemeenten wordt opgesteld. In de TVW's wordt vastgelegd hoe en waar deze warmtebronnen zullen worden ingezet.
- De Maxima centrale zal de komende jaren naar verwachting worden vernieuwd en (deels) geschikt worden gemaakt voor het gebruik van waterstof. Hiermee zal in 2023 een start worden gemaakt (bron Engie). De CO₂ uitstoot van de centrale zal hierdoor verder kunnen worden teruggebracht. Op termijn kan de centrale wellicht geheel klimaatneutraal energie produceren.
- Om onze doelen aangaande de energietransitie te behalen, ligt er nog een grote uitdaging op het gebied van energie opslag en onze energie infrastructuur (REIS⁵). Vanzelfsprekend raakt deze uitdaging ook aan de klimaatdoelen die wij onszelf hebben gesteld.

Mobiliteit

- In het Klimaatakkoord is afgesproken dat de regionale uitwerking van de afspraken over mobiliteit zal plaatsvinden via Regionale Mobiliteitsprogramma's (RMP's). Via het Regionaal Mobiliteitsplan voor Noord Holland en Flevoland wordt hier in Flevoland invulling aan gegeven. Het RMP is op 18 mei 2021 door uw college vastgesteld. Het RMP heeft als doelstelling om de CO₂ uitstoot in beide provincies te verlagen naar 4,2 megaton in 2030 (was 5,4⁶ megaton in 2017). Vanwege verwevenheid van het vervoersysteem en beperkte beïnvloedingsmogelijkheden van afzonderlijke partijen wordt bij de doelstelling geen onderscheid gemaakt naar de afzonderlijke provincies.
- Via elektrisch rijden, thuis werken, snelfietsroutes en verbetering van OV-knooppunten zal de CO₂ uitstoot van personenmobiliteit in Flevoland in de komende jaren verder worden teruggebracht.
- De laadinfrastructuur is volop in ontwikkeling, met als mooi voorbeeld Powerparking Dronten, waar 1100 zonnepanelen op een parkeerterrein zorgen voor een slimme combinatie van energie-opwek, energieopslag en het elektrisch laden van auto's.
- In de nieuwe OV-concessie IJssel-Vecht wordt vrijwel volledig emissievrij materieel ingezet.
- Als werkgever zijn we onlangs aangesloten bij de Coalitie Anders Reizen, waarmee wij ons hebben gecommitteerd aan de doelstelling de CO₂ uitstoot door mobiliteit van de eigen werknemers in 2030 te halveren ten opzichte van 2016.
- We verduurzamen ons eigen wagenpark.
- We werken met Almere en Lelystad aan het verduurzamen van de stadslogistiek, dat ook qua geluid en luchtkwaliteit positieve effecten zal hebben.

⁵ Regionale Energie Infrastructuur.

⁶ Hiervan was de bijdrage vanuit Noord Holland verreweg het grootst (4,5 megaton).

Infrastructuur

- We brengen de CO₂-voetafdruk van de provinciale infrastructuur verder terug door structurele eisen in onze bestekken op te nemen en door incidentele pilots uit te voeren (programma duurzaamheid Infrastructuur).
- Bij infrastructuurle werken wij met een lijst van duurzaamheidseisen waaraan bij aanbestedingen moet worden voldaan, waaronder het hergebruik van asfalt, de reductie van brandstofverbruik en de implementatie van de CO₂ prestatieladder.
- In maart van dit jaar is gestart met de duurzame aanleg van de rotonde Dronterweg – Ganzenweg. In dit showcaseproject wordt verkend hoe de milieu-impact en de CO₂ uitstoot kunnen worden verminderd. De resultaten van deze pilot kunnen opmaat zijn voor het verder verminderen van de CO₂ uitstoot bij toekomstige infrastructuurle werken.

Industrie en mkb

- In het Klimaatakkoord zijn vijf grote industriële clusters⁷ gedefinieerd. Deze clusters hebben hun eind vorig jaar hun plannen gepresenteerd om de emissie van broeikasgassen te verlagen. Flevoland maakt hier geen onderdeel van uit.
- Voor het Flevolandse mkb geldt de verplichting energie besparende maatregelen door te voeren die in 5 jaar of minder kunnen worden terugverdiend. Op dit moment worden deze verplichtingen nauwelijks nageleefd (ca 3% van de bedrijven voldoet). In het RES is opgenomen dat de bevoegde gezagen hiervoor een toezichtstrategie vaststellen. De provincie heeft het toezicht reeds vormgegeven en belegd bij De Omgevingsdienst. De gemeenten hebben hier deels op ingezet of zijn nog bezig zich hierop te oriënteren. Eind 2020 is er een motie ingediend bij de Staten om de gemeenten financieel te ondersteunen. Deze motie is niet aangenomen.
- Naar verwachting zal met ingang van 2023 aan alle ETS⁸-bedrijven en categorie C⁹-bedrijven ook de verplichting worden opgelegd om energiebesparende maatregelen te treffen met een terugverdientijd van vijf jaar of minder.
- In MRA verband is onderzoek gedaan naar de kansen voor energietransitie op alle bedrijventerreinen in de provincie op basis van een data analyse. Voor de meest kansrijke terreinen worden er regiosessies georganiseerd met de gemeenten Almere en Lelystad.

Landbouw en landgebruik

- De broeikasgasemissie vanuit de landbouw in Flevoland bedraagt 16% van de totale broeikasgasemissies in de provincie (bron: emissieregistratie.nl).
- De broeikasgasemissies vanuit de landbouw in Flevoland worden geschat op 707 kton CO₂-equivalenten. Van alle sectoren draagt de Flevolandse melkveehouderij met 292 kton CO₂-equivalenten¹⁰ hieraan het meeste bij.
- Bedrijfsemissies (emissies als gevolg van gebruik van fossiele brandstoffen op agrarische bedrijven) dragen het meest bij (182 kton CO₂-eq.), gevolgd door pens- en darmfermentatie en directe bodememissies.
- De emissies vanuit de Flevolandse landbouw bedragen slechts 2% van de landelijke landbouwemissies. Dit kan worden verklaard door het grote aandeel akkerbouw en het relatief kleine aandeel veehouderij in Flevoland. Ter vergelijking: bijna 5% van de Nederlandse landbouwgrond ligt in Flevoland.
- Opvallend is dat de landbouwemissies in Flevoland tussen 1990 en 2014 zijn gestegen met 20%, terwijl landelijk een daling van 18% werd gerealiseerd. Dit is een gevolg van de groei van de veehouderij in Flevoland.
- Sinds 1990 zijn op de daken van heel veel agrarische stallen en schuren zonnepanelen geplaatst. Onze huidige subsidieregeling 'asbest eraf en zonnepanelen erop' geeft ook nu nog agrarisch ondernemers een extra impuls tot het plaatsen van zonnepanelen. Wat het effect hiervan is op de reductie van de CO₂ uitstoot heb ik nog niet kunnen vinden.
- In de Flevolandse glastuinbouw zijn ondernemers op zoek naar alternatieven voor aardgas voor de verwarming van hun kassen. Een prachtig voorbeeld is het bedrijf van de gebroeders

⁷ Rotterdam/Rijnmond, Noordzeekanaalgebied, Chemelot (Limburg), Zeeland en Noord Nederland.

⁸ Emission Trade System, het Europees handelssysteem voor grote energie intensieve bedrijven.

⁹ Bedrijven met een vergunning op grond van artikel 8.1 of 8.4 van de Wet milieubeheer.

¹⁰ Met name methaan.

Bernhard (Luttelgeest) die recentelijk fors investeerden in geothermie en de plaatsing van 45.000 zonnepanelen, met als doel om hun glastuinbouwbedrijf (21 ha) in 2025 energieneutraal te laten zijn.

- Wij dragen actief bij aan het Actieprogramma Bodem en Water (ABW). Het ABW richt zich op een duurzaam agrarisch gebruik van bodem en water door kennisontwikkeling en kennisdeling. Het ABW richt zich ook op het vasthouden van organisch materiaal in de bodem waardoor de emissie van broeikasgassen uit de bodem wordt tegengegaan.
- Uit Energierapportage (2020) blijkt dat omschakeling op geothermie zal leiden tot een aanzienlijke verlaging van de CO₂ uitstoot in de glastuinbouw. Zeer belangrijk dus om daar op in te zetten. Hier ligt voor Flevoland een kans die verder verkend moet worden.
- Vanuit LMS-programma zijn diverse pilots geïnitieerd gericht op een duurzaam bodemgebruik en een verminderde afhankelijkheid van fossiele brandstoffen. Voorbeelden: electrofarmers, waterstofftrekker, samenwerking akkerbouw/veehouderij.
- In de periode tot 2030 zal er in Flevoland circa 1200 ha nieuw bos worden aangeplant (Bossenstrategie). Vanzelfsprekend zal de aanleg van nieuw bos niet leiden tot de reductie van de CO₂ uitstoot, maar wel tot een (relatief beperkte) opname van CO₂ uit de atmosfeer. De bossenstrategie past binnen het thema 'landuse' waarover in het Klimaatakkoord ook afspraken zijn gemaakt.

Gebouwde omgeving

Voor het terugdringen van de CO₂ uitstoot in de gebouwde omgeving is een grote inspanning nodig, met als inzet dat woningen en gebouwen 'van het gas' af moeten. Die opgave geldt overigens voor geheel Nederland en is primair een verantwoordelijkheid van huiseigenaren (woningisolatie) en gemeenten¹¹ (de gemeenten maken hiertoe Transitievisies Warmte).

Het goede voorbeeld

Wij hebben onszelf ten doel gesteld om in 2030 circulair en energieneutraal te zijn. Deze opgaven komen samen in het Programma Het Goede Voorbeeld. In dit programma wordt gekeken wat onze organisatie zelf kan doen om bij te dragen aan de ambities voor de circulaire economie en duurzame energie, met als pijlers inkoop, infrastructuur, gebouwen, mobiliteit en afval. Het programma is in 2019 van start gegaan.

Circulaire economie

Om de uitstoot van broeikasgassen te verlagen en uiteindelijk tot nul terug te brengen, zullen wij slimmer en zuiniger met onze grondstoffen moeten omgaan. Eerste schattingen wijzen uit dat de transitie naar een circulaire economie in Nederland de uitstoot van broeikasgassen met circa 20% kan reduceren¹². Als provincie is circulaire economie benoemd als één van de zeven strategische opgaven voor de langere termijn. Daarbij zetten wij in op een afvalvrije economie in 2050. In de Uitwerkingsagenda circulaire economie en bijbehorend Actieprogramma is onze inzet tot en met 2025 weergegeven.

¹¹ Het rijk ondersteunt de gemeente hierbij.

¹² Bron nieuwsbericht rijksoverheid 24 maart 2021, gebaseerd op een rapport van TNO (2018).